

TÜRK AKADEMİSİ BEYİN FIRTINASI TOPLANTISI

“Kuzey Irak’ta Yapılması Planlanan Referandum Çerçevesinde Irak’ın ve Irak’taki Türk Varlığının Geleceği”

Sonuç Bildirisi

Küresel güçlerin de dâhil olduğu ve bölgesel seviyede yaşanan siyasî gelişmeler nedeniyle Türkiye’nin çevresinde oldukça hareketli günler yaşanmaktadır. Bir yandan Suriye’deki iç savaş diğer yandan da Irak’ın kuzeyinde konuşlanmış olan terör örgütü PKK ve Mesut Barzani yönetimindeki bölgesel yönetim, Türkiye’ye açık güvenlik tehdidi oluşturmaya devam etmektedir.

Irak ve Suriye’deki otorite boşluğunu fırsata çevirip bu ülkelerde mevzi kazanan terör örgütleri, sadece iç siyasî istikrar ve güvenliği değil, mezkûr ülkelerin toprak bütünlüğünü ve Türkiye başta olmak üzere komşularıyla olan ikili ilişkilerini tehdit etmektedir. Suriye’nin kuzeyinde PYD-YPG eliyle bir terör kuşağı oluşturulma çabası Türkiye’nin Fırat Kalkanı harekâtı ile kısmen sınırlandırılmış, İran ve Rusya ile Türkiye arasındaki Astana müzakereleri sayesinde Suriye’nin bir nebze de olsa daha öngörülebilir bir ülke olması yolunda adımlar atılmıştır. Ne var ki, 2003’ten beri kaosun ve şiddet sarmalının içinde olan Irak’ın kuzeyinde bir zamanlar “istikrar ve refah” sembolü olarak yansıtılan özerk Kürt bölgesi, yaşanan gelişmeler karşısında büyük bir istikrarsızlık riski ile karşı karşıya kalmış durumdadır.

Kuzey Irak’ta sınırları 2005 Irak Anayasası ile çizilmiş özerk yönetim içinde yaşayan Kürtler, IŞİD tarafından 2014 yazında ele geçirilen Musul ve diğer Irak şehirlerini ABD ve AB’den aldıkları destekle tekrar ele geçirmeye başlamıştır. Yaklaşık üç yıl süren çatışmalarda Batı’nın gönüllü piyonu durumunda olan Kürtler, “IŞİD terörü ile mücadele” bahanesi altında terörist gruptan temizlenen toprakları bir oldubitti ile işgal ederek Özerk Yönetimin sınırlarını genişletmeye kalkışmıştır. Irak’ın anayasal düzenine ve uluslararası hukuka da aykırı olan bu durum karşısında Batı ülkeleri sessiz kalmış, Barzani liderliğindeki milislerin fiilî işgaline göz yummuştur. Bu gelişmelerin bir yansıması olarak Kuzey Irak’ın sınırlarının değiştirilmesi kaçınılmaz bir sonuçmuş gibi aksettirilmeye başlanmıştır. Uzun yıllardır “bağımsız Kürdistan” hayâli kuran Barzani ise, bu şartlar altında bağımsızlık referandumu yapmayı tekrar gündeme getirmiştir.

Hem Irak Anayasası hem de uluslararası hukuka aykırı bir şekilde, 25 Eylül 2017’de Kuzey Irak Bölgesel Yönetiminin bağımsızlığının oylanacağı bir referandumun yapılacağını ilân eden Barzani, Irak ve Suriye’deki kaosu derinleştiren bir adım atmıştır. Nitekim referandum, sadece Irak’ın toprak bütünlüğünün bozulması anlamına gelmemekte, Irak’ın ardından Suriye’nin kuzeyinde muhtemel bir terör devletinin kurulmasını kolaylaştırma ihtimâli de taşımaktadır. Hatta Barzani’nin “Büyük Kürdistan” söyleminin sadece Irak ve Suriye’nin Kürt yoğunluklu bölgelerinden ibaret olmadığı, Türkiye’nin bir bölümünün de buna ileri aşamalarda dâhil olacağı Kuzey Iraklı yetkililer tarafından açıkça dile getirilmektedir. Dolayısıyla, bağımsızlık referandumu yapma yönündeki girişimin Irak’ın bir iç meselesi olmadığı ve Türkiye’yi çok yakından ilgilendirdiği tartışmasızdır.

“Kürt devleti” kurulması arzulan coğrafyanın kadim Türk yurdu olan Musul ve Kerkük’ü de kapsamaması, bu süreçte en büyük mağduriyeti Irak’taki Türkmenlerin yaşayacak olması ve planlanan sözde “Kürt devletinin” Türkiye karşıtı terör örgütlerine ev sahipliği yapma potansiyeli gibi sebeplerle, Barzani’nin bu son girişimi Türkiye için bir güvenlik tehdidi olduğu kadar egemenlik haklarının ihlali ve dolayısıyla da görmezden gelinemeyecek bir bekâ meselesidir.

Doğrudan ya da dolaylı olarak PKK’ya destek verdiğinden artık şüphe duyulmayan Barzani’nin Türkiye için bir dost ve müttefik olamayacağı bağımsızlık yönündeki son girişimiyle bir kez daha teyit edilmiştir. Türkiye’nin 2003 sonrasında Barzani ve Kuzey Irak’taki yapılanmaya yönelik politikasının sona erdirilmesi gerektiği, Türkiye’yi hiçe sayan son bağımsızlık girişimi ile kesinleşmiştir. Referandumun yapılması sonucunda ortaya çıkacak yeni durumda PKK’ya daha da fazla alan açılacağı, bunun da Türkiye için büyük bir güvenlik riski yaratacağı açıktır. Türkiye’nin PKK, PYD, YPG gibi terör örgütleriyle mücadele ettiği bir dönemde, Kuzey Irak’ta bağımsız bir “Kürt devletinin” kurulması, Türkiye’nin daha büyük bir terör belâsı ile karşı karşıya kalması anlamına gelmektedir.

Türkiye’nin mâruz kaldığı bu tehdidi derinlemesine incelemek ve millî çıkarlarımız doğrultusunda bir strateji belirlenmesine katkı sunmak için konunun uzmanları ile bir beyin fırtınası toplantısı gerçekleştiren TASAV, meseleyi farklı boyutlarıyla ele almış ve uzman görüşleri doğrultusunda bir rapor hazırlamıştır. Söz konusu rapor, siyaset yapıcılarının doğru teşhis koymasına ve isabetli politikalar belirlemesine yardımcı olması temennisi ile ilgili makamlara iletilmiştir.

TASAV, önemini dikkate alarak kamuoyundaki farkındalığı artırmak amacıyla konuya ilişkin tespit ve politika tavsiyelerini bu açıklama ile kamuoyunun bilgisine sunmaktadır. Bu çerçevede;

- Hem Irak Anayasası, hem de uluslararası hukukun temel kurallarından olan “sınırların değişmezliği” ilkesine aykırı olarak Barzani yönetiminin Kerkük’ü de içine alacak şekilde 25 Eylül 2017’de bir “bağımsızlık referandumu” yapacağını ilân etmesi, hem Irak halkına, hem Irak’taki Türk varlığına, hem de Türkiye’ye yönelik düşmanca bir saldırdır.
- Bağımsızlık ilânının Türkiye tarafından kesinlikle kabul edilmeyeceği, böylesi bir girişimin Türkiye tarafından hasmane bir adım olarak görüleceği ve Kuzey Irak bölgesine yönelik ağır ve sürekli yaptırımların uygulanacağı kesin bir dille ilân edilmelidir. 17 Temmuz 2017 tarihli MGK toplantısının ardından yapılan açıklamada yer verilen “referandum kararının hukuken ve fiilen uygulanamayacağı, bu teşebbüsün vahim bir hata olduğu ve istenmeyen sonuçlar doğuracağı” yönündeki ifadeler, Türkiye’nin tavrını ortaya koyan ve devletin bu konuda şimdiki kadar dünya kamuoyuna verdiği en ciddî mesaj niteliğindedir. Bu tutum ve politika mutlaka devam ettirilmelidir.
- Barzani yönetimince yapılan açıklamalarda bu girişimin “büyük Kürdistan” hayâlinin gerçekleştirilmesi adına önemli bir adım olarak değerlendirildiği gizlenmemektedir. Bu yöndeki bir girişimin Türkiye’nin egemenlik haklarını doğrudan tehdit eden bir husus olduğu açıktır. Barzani, Irak anayasası ve uluslararası hukuk kurallarına rağmen hem Irak merkezî hükûmetine hem de Türkiye’ye âdeta meydan okumaktadır. Bağdat yönetiminin Barzani’ye karşı çıkması yeterli olamayacaktır. Zira Irak yönetiminin Barzani’yi bu yoldan geri çevirmesini sağlayacak ne askerî, ne siyasî, ne de ekonomik caydırıcılığı vardır. Bu şartlar altında, bu süreci akâmete uğratabilecek tek güç olan Türkiye, caydırıcı unsurlarını acilen devreye sokmalıdır.

- Diplomatik mesaj vermek artık yeterli değildir ve somut eylemlerle caydırıcılığımızın uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Erbil'e olan uçak seferlerinin durdurulması, Habur sınır kapısının ve diplomatik temsilciliklerin kapatılması, sefirlerin Ankara'ya çağırılması, Türk firmalarının yürüttüğü enerji ve inşaat yatırımlarının durdurulması gibi yaptırımlar gündeme alınmalı ve Barzani yönetimi sert bir dille ikaz edilmelidir.
- Türkiye ile Irak arasındaki sınırın değişmeyeceğini teminat altına alan 1926 tarihli Ankara Anlaşması'ndan kaynaklanan haklarımız her fırsatta dile getirilmeli ve dünya kamuoyunda "Türkiye, olası bir 'Kürt Devleti' sebebiyle sınırlarının değiştirilmesine hiçbir şekilde izin vermeyecektir" algısı oluşturulmalıdır.
- Sınırımızın güneyinde bir tampon bölge tesis edilmek suretiyle Irak ve Suriye'deki PYD/YPG/PKK oluşumunun Türkiye sınırına yerleşmesi engellenmeli, Irak'ın kuzeyi terör örgütlerinden temizlenmelidir. Sincar ve Kandil'e yönelik askerî müdahalelerle meşru müdafaa hakkımız kullanılmalı ve tam bir caydırıcılık sağlanmalıdır. PKK'ya karşı tutum sertleştirilmeli, hava harekâtları artırılmalı, Irak merkezî hükûmeti ile koordinasyon sağlanarak Kuzey Irak'taki terör mevzilerine yönelik Fırat Kalkanı'na benzer bir kara harekâtı gündeme getirilmelidir. Bağdat yönetimi ile işbirliği artırılmalı, Irak'ın toprak bütünlüğüne yönelik politikamız daha görünür kılınmalıdır.
- Türkiye'nin; Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ten bu yana ülkelerin toprak bütünlüğüne saygıyı esas alan ve içişlerine karışmama ilkesine dayalı dostane ilişkileri içeren çok boyutlu dış politika geleneğine dönmesi ve millî çıkarlarımızı zedeleyen girişimlere fırsat vermeyen bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Siyasî ve ideolojik mülâhazalarla devlet yönetimi anlayışı yerine kadim devlet gelenekleri esas alınmalıdır. Ortadoğu'da ülkeler ve milletler arasında Şii-Sünnî ayırımına dayalı ideolojikleştirilmiş mezhepçi yaklaşımlardan vazgeçilmeli, bunun yerine sınırların değişmezliği ve toprakların bütünlüğü esasına dayalı ve merkezî hükûmetleri muhatap alan bir dış politika yürütülmelidir.
- Kuzey Irak'ın bağımsızlık ilânı ile kaçınılmaz bir çatışma ve kaos ortamına gireceği ve mevcut varlıklarını kaybedeceği Kuzey Irak kamuoyuna anlatılmalı, olası bir bağımsızlık kararı lehinde oy verecek seçmenin bağımsızlık yönündeki desteği kırılmalıdır. Barzani yönetiminin referandum karşıtlarına karşı uyguladığı baskı, taciz ve tutuklamalar dünya gündemine taşınmalı, Kürt bölgesindeki peşmergelerin muhaliflere yönelik insanlık dışı tutumu dünya kamuoyuna duyurulmalıdır.
- Barzani ailesinin IŞİD ile olan ilişkisi gündeme taşınarak Batı blokunun Barzani'nin gerçek yüzünü görmesi ve bölgeden IŞİD'e katılımın gözler önüne serilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, işlediği insan hakları ihlallerinin ortaya konması suretiyle peşmergenin esas yüzü ortaya çıkarılmalı, peşmergenin bölgesel barış ve istikrara bir tehdit oluşturduğu dünya kamuoyuna gösterilmelidir.
- Türkiye, petrol ve doğal gaz gibi doğal kaynakların Irak'ın millî serveti olduğunun kabul edilmesini ve herkesin bu gelirden istifade etmesini temin etmek üzere, Bağdat'tan bağımsız bir şekilde Erbil'le yapılan tek taraflı alım-satım anlaşmasını sona erdirmeli, Irak'tan yapılacak ithalatta Bağdat hükûmetini muhatap almalıdır.

- “Kürt devletinin” kurulmasını destekleyen kişi, kurum ve devletlerin çıkarlarının önemli boyutunu oluşturan enerji kaynaklarına erişim konusunda; enerji ihtiyaçlarının karşılanmasının bağımsız bir Kürt devletini gerektirmediği Batılı devletlere izah edilmelidir. Bu noktada, bölgedeki enerji kaynaklarının TANAP benzeri projelerle Türkiye üzerinden Batı’ya taşınmasının bölgenin barış ve istikrarı açısından olduğu kadar Batı’nın enerji güvenliği açısından da daha faydalı olacağı düşüncesi öne çıkarılmalıdır.
- Bölgedeki kaostan en büyük mağduru olan Türkmenler lehine etkin ve sağlıklı politikalar yürütülmesi için farklı şehirlerde yaşamaya mecbur edilen ve çoğunlukta oldukları şehirlerde Kürtleştirme politikaları sebebiyle azınlık konumuna düşürülen Türkmenlerin demografisindeki dağılımın giderilmesine yönelik adımlar atılmalıdır. Irak ve Suriye’deki Türkmen varlığının Türkiye’nin politikaları doğrultusunda tek bir vücut olarak hareket edebilmesini teminen, Türkmenler arasında Şîî-Sünnî ayırımına son verilmeli ve Türkmen millî kimliği öne çıkarılmalıdır.
- Kerkük’ün bir oldubitti ile Kürt yönetimi tarafından işgal edilmesinin Türkiye tarafından asla kabul edilemeyeceği, statüsü henüz belirlenmemiş toprakların Irak Anayasası’nın 140’ıncı maddesine uygun olarak ele alınması gerektiği, olası bir referandumun üç Kürt vilâyetinin ötesine geçmesinin Irak’ın iç çatışmasını alevlendirecek sorumsuzca bir girişim olduğu ve Türkmen nüfusun varlık ve huzurunun Türkiye’nin garantisi altında bulunduğu kesin bir dille duyurulmalıdır.
- Türk kamuoyunda bağımsızlık girişiminin Türkiye açısından büyük bir tehdit ve bir bekâ sorunu olduğu yönünde bilinçlendirme faaliyetlerine acilen başlanmalıdır. Bu konuda farkındalık oluşturulması adına çalışmalar yürütülmelidir.

TASAV olarak inanıyoruz ki, Türkiye’nin bölgesinde lider ülke ve uzun vadede küresel bir güç olmasıyla Türkiye merkezli yeni bir dünya ve yeni bir medeniyetin inşâ edilmesi; asırlar boyunca dünyaya adaletle yön vermiş aziz Türk milletinin bölgedeki emperyalist emelleri sonlandırmasına ve mazlum milletlerin huzura kavuşmasına vesile olacaktır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

İsmail Faruk AKSU
TASAV Başkanı